

LOPEN KUNNAN ESIOPETUKSEN, PERUSOPETUKSEN, PERUSOPETUKSEN VALMISTAVAN OPETUKSEN SEKÄ LUKIOKOULUTUKSEN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

Sivistyslautakunta 28.8.2023 § 60

Opiskeluhoルトosuunnitelma perustuu Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013) ja sen muutoksiin, opetushallituksen määräykseen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muuttamisesta luvun 6 ja 6.1. osalta (OPH-4607-2022), opetushallituksen määräykseen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muuttamisesta luvun 8.1. osalta (OPH-532-2023), opetushallituksen määräykseen perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteiden muuttamisesta luvun 6.3. osalta (OPH-4617-2022) ja opetushallituksen määräykseen lukion opetussuunnitelman perusteiden muuttamisesta luvun 4.3 ja 4.3.1. osalta (OPH-4610-2022).

Sisälllys

Lainsäädännöllinen tausta	4
1 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta henkilötyövuosina ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ..	5
2 Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi	7
2.1 Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset 7	
2.2 Koulu- ja oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	8
2.3 Koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen (perusopetus ja lukiokoulutus)	8
2.4 Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen (perusopetus ja lukiokoulutus)	9
2.5 Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön ja hyvinvoinnin tarkastuksissa (perusopetus ja lukiokoulutus)	10
3 Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtaisen opiskeluhoito)	10
3.1 Oppilaan/opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (koulu-/opiskelija-terveydenhoito, kuraattori- ja psykologipalvelut)	10
3.2 Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen	11
3.3 Opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen/koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitokisterille	11
3.4 Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (perusopetus ja lukiokoulutus)	12
3.5 Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (m. suostumuksen hankkiminen) koulussa (perusopetus)	12
3.6 Oppilaan/opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion ja lääkityksen ilmoittamisen käytänteet	13
3.7 Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi (lukiokoulutus)	13
4 Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	13
4.1 Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen	13
4.2 Koulun/lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä 14	
4.3 Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä	14
4.4 Yhteistyö muiden oppilaiden/opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, perheneuvola, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi	15
4.5 Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille/opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	15
5 Suunnitelmat oppilaiden/opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	15

5.1	Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.....	15
5.1.1	Kiusaaminen ja häirintä	16
5.1.2	Ennaltaehkäisevä työ oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.....	16
5.1.3	Toimintamalli väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteissa	16
5.1.4	Suunnitelmasta tiedottaminen ja koulu yhteisön henkilöstön, oppilaiden, huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen	17
5.2	Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)	17
5.2.1	Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka ja vaaratilanteissa	18
5.2.2	Kriisitilanteiden ennaltaehkäisy.....	19
5.2.3	Toimintamalleja eri kriisitilanteissa	19
5.2.4	Suunnitelmasta tiedottaminen ja koulu yhteisön henkilöstön, oppilaiden, huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen	22
	LIITE 1 OHJE KUOLEMASTA KERTOMISEKSI KOULUILLA	23
	LIITE 2 MALLEJA WILMA-VIESTEISTÄ	24
	LIITE 3 KRIISITILANTEEN KÄSITTELY LASTEN KANSSA	24

Lainsäädännöllinen tausta

OPISKELUHUOLTO (Ohl 3 § ja opetussuunnitelman perusteet)

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhooltoon on sekä perusopetuslaissa tarkoitettu oppilashuolto että lukiolaissa tarkoitettu opiskelijahuolto.

Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon.

Opiskeluhooltoon sisältyvät perusopetuslaissa tarkoitettujen opetuksen järjestäjän ja lukiolaissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut.

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO (Ohl 4 §)

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta, opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta sekä esteettömyyttä.

Yhteisöllistä opiskeluhooltoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat.

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoollon palveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO (Ohl 5 §)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhooltoa.

Monialaista yksilökohtaista opiskeluhooltoa toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluhoollon kertomus.

1 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta henkilötyövuosina ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 §).

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Kokonaistarpeen arvioinnissa huomioidaan yksiköiden määrä, lapsi-/opiskelijamäärä ja toimintaympäristön erityispiirteet. Lisäksi huomioidaan tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotustaisten lasten/opiskelijoiden lukumäärät ja osuudet.

Esiopetusyksikön/koulun/oppilaitoksen opiskeluhoitopalvelut Lopella /
Arvio yksiköittäin opiskeluhuollon kokonaistarpeesta henkilötyövuosina ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (opiskelijamäärät 15.8.2023)

	Opiskelijat	Opiskeluhoitopalveluihin tarvittava resurssi (htv)				Arvio palveluista / Hyvinvointialueen antama tieto htv)			
		Kuraattori	Psykologi	Terveydenhoitaja	Lääkäri	Kuraattori	Psykologi	Terveydenhoitaja	Lääkäri
Esiopetus / Kirkonkylä	30	0,04	0,04	0,05	0,01				
Esiopetus / Launonen	39	0,06	0,05	0,07	0,02				
Esiopetus / Läyliäinen	11	0,02	0,01	0,02	0,01				
Joentaan koulu	31	0,05	0,04	0,05	0,01				
Kormun koulu	59	0,09	0,08	0,10	0,03				
Launosten koulu	108	0,28	0,14	0,25	0,05				
Lopen yhtenäiskoulu	489	1,00	1,00	1,00	0,25				
Länsi-Lopen koulu	28	0,04	0,04	0,04	0,01				
Läyliäisten koulu	121	0,31	0,16	0,29	0,06				
Lopen lukio	62	0,11	0,10	0,13	0,05				
Yhteensä	948	2,00	1,65	2,00	0,50	1,6	1,1		

Tarpeen arvioinnissa on huomioitu, että Yhtenäiskouluun on keskitetty 5-9 luokkien pienryhmät (erityinen tuki) sekä valmistavan luokan opetus (maahanmuuttotausta).

Opiskeluhoitolpalvelut järjestetään lähipalveluna.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 a §:n (16.12.2021/1146) mukaan psykologi- ja kuraattoripalveluita järjestettäessä saa yhtä kuraattoria kohden olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajien ja lääkäreiden osalta noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön suositusta henkilöstömitoituksesta. Yhtä kouluterveydenhoitajaa kohden saa olla enintään 460 oppilasta ja yhtä koululääkärinä kohden enintään 2100 oppilasta/kokopäiväinen lääkäri tai yksi työpäivä viikossa 500 oppilasta kohden (Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuositukset 2023, THL). Opiskeluterveydenhuollossa toisella asteella yhtä terveydenhoitajaa kohden saa olla enintään 570 opiskelijaa ja yhtä opiskeluterveydenhuollon lääkäriä kohden enintään 1800 opiskelijaa (Henkilöstömitoitussuositus, Opiskeluterveydenhuollon opas, STM 2021).

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan koulupsykologin ja -kuraattorin antamaa koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu yhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Koulupsykologi ja kuraattori työskentelevät kouluilla ja toimivat luottamuksellisesti yhdessä oppilaan, huoltajien ja koulun henkilöstön kanssa sekä huoltajien luvalla myös muiden lasten ja nuorten palveluja tarjoavien tahojen kanssa. Koulun henkilökunnan ja huoltajien on mahdollista konsultoida koulupsykologia ja -kuraattoria oppilasasioissa.

Psykologi ja kuraattori voivat työskennellä työparina oppilaan ja perheen tukemisessa. Yksilökohtaisen työn lisäksi he työskentelevät ryhmien, luokkien ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi. Psykologi ja kuraattori toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä yhteistyössä muiden koulun toimijoiden kanssa.

Yksilökohtaisessa opiskeluhoitotyössä koulupsykologi on terveydenhuollon ammattihenkilö, joka tukee oppilaan psyykkistä hyvinvointia ja koulunkäyntiä tarjoamalla tukikeskusteluja sekä antamalla neuvontaa, ohjausta ja konsultaatiota kasvatukseen, kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä asioissa. Lisäksi koulupsykologi tekee opiskelijan vahvuksiin, oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä sekä tunne-elämään liittyvien asioiden kartoituksia. Koulupsykologi antaa suosituksia käytettävistä opetusmuodoista. Koulupsykologi arvioi tarvittaessa myös oppilaan hoidon sekä kuntoutuksen tarvetta.

Yksilökohtaisessa opiskeluhoitotyössä koulukuraattori tukee oppilaan sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia sekä antaa koulunkäynnin tukea ja ohjausta. Tavoitteena on ehkäistä ja poistaa opiskelijan kehitykseen liittyviä erilaisia haasteita sekä edistää oppimista, hyvinvointia ja sosiaalisia valmiuksia tuki- ja ohjauskeskusteluihin. Työssä pyritään oppilaan ja perheen tilannetta jäsentämällä lisäämään heidän voimavarojaan ja etsimään myönteisiä ratkaisuja. Oppilaan elämäntilannetta ja koulunkäyntiä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti yksilö-, perhe- ja koulu yhteisön tasolla. Koulukuraattorin työssä kiinnitetään huomiota oppilaan arjen sujumiseen, toimintakykyyn ja vuorovaikutussuhteisiin. Oppilaan etu kuraattorin työssä merkitsee sitä, että hänen sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeensa huomioidaan ja hän tulee kuulluksi itseään koskevilla asioilla.

Kouluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri.

Terveydenhoitaja osallistuu aktiivisesti yhteisölliseen opiskeluhoitotyöhön.

Määräaikaiset, koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset ja seulontatutkimukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen kouluterveydenhoitajan kanssa. Terveydenhoitajan tekemä terveystarkastus tehdään perusopetuksen aikana vuosittain. Terveystarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psyykkistä terveydentilaa ja niillä pyritään löytämään mahdolliset sairaudet tai hyvinvointia uhkaavat tekijät. Useimmiten terveystarkastuksissa

havaitaan ne riskiryhmät, joihin kohdennetaan tiiviimpi seuranta tarvittaessa. Laajoissa terveystarkastuksissa on mukana koululääkäri. Koululääkäri osallistuu mahdollisuuksien mukaan monialaisen asiantuntijaryhmän työskentelyyn ja konsultoi opiskeluhuollon työntekijöitä. Koululääkäri kirjoittaa tarvittaessa lähetteen erikoissairaanhoidon sekä lääkinnälliseen kuntoutukseen.

Terveydenhoitajan työaika kouluilla järjestetään siten, että oppilas voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus saada koulupäivinä yhteys terveydenhoitajaan. Koulussa sattuneet tapaturmat tai äkilliset sairastumiset hoidetaan kouluterveydenhuollossa, mutta muut sairastumiset, loukkaantumiset ja pitkäaikaissairaudet kuuluvat terveystarkastuksessa hoidettaviksi. Mikäli koulussa opiskelee oppilas, jolla on hoidollisia toimenpiteitä vaativa perussairaus, laaditaan oppilaalle lääkehoitosuunnitelma.

2 Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhuolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Koulun ja oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista.

2.1 Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Opiskeluhuolto on tärkeä osa esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen toimintakulttuuria. Opiskeluhuolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilasyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Kaikki koulussa työskentelevät aikuiset huolehtivat oppilaiden hyvinvoinnista ja oppimisesta yhteistyössä huoltajien kanssa.

Lopen kunta järjestää opiskeluhuollon yhteistyössä sivistystoimialan ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa siten, että opiskeluhollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus, joka pohjautuu voimassa olevaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Lopen kunnassa opiskeluhuoltoa koordinoi monialainen lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä, joka toimii opiskeluhuollon ohjausryhmänä. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii sivistysjohtaja. Ohjausryhmän jäseniä ovat yhtenäiskoulun ja lukion rehtori, ala-koulun rehtori, varhaiskasvatuspäällikkö, koulupsykologi, kuraattori, kouluterveydenhoitaja, erityisopetuksen koordinaattori, päiväkodinjohtaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja työsuojeluvaltuutettu. Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista Lopen kunnassa. Opiskeluhuollon monialaisen yhteistyön rakenteiden, muotojen ja toimintatapojen kehittäminen kouluyhteisöissä ja eri yhteistyötahojen kanssa sisällytetään ohjausryhmän tehtäviin. Ohjausryhmän toiminnassa hyödynnetään ajankohtaisten kyselyjen tuloksia (esim. asiakas-, kouluterveys- ja henkilöstökyselyt), laajojen terveystarkastusten yhteenvetoja, oppilailta, henkilöstöltä ja huoltajilta saatavia tietoja sekä erilaisten arviointien tuloksia.

Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä vastaa oman kasvatusalueensa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Opiskeluhuoltoryhmän puheenjohtajana toimii rehtori, apulaisrehtori tai muu nimetty henkilö yhteistyössä oppilas- ja opiskeluhollosta vastaavan koordinaattorin kanssa. Opiskeluhuoltoryhmään kuuluvat puheenjohtajan lisäksi koulupsykologi, kuraattori, kouluterveydenhoitaja, erityisopetuksen koordinaattori, laaja-alainen erityisopettaja, opettajajäsen, tarvittavat asiantuntijat sekä vuosiluokilla

7–9 oppilaanohjaaja. Ryhmään kutsutaan tarvittaessa oppilaskunnan ja huoltajien edustajia. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana.

Esiopetusyksiköissä järjestetään yhteisöllinen opiskeluhoito alueiden välisenä yhteistyönä. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä kokoontuu kaksi kertaa lukuvuoden aikana. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän kutsuu koolle päiväkodin johtajat vuorotellen. Ryhmään kuuluu lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, koulupsykologi, terveydenhoitaja ja varhaiskasvatuksen lapsi- ja perheohjaaja.

Yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja oppilaiden/lasten kanssa ja heitä voidaan kutsua mukaan yhteisölliseen oppilastyöhön sekä opiskeluhoitoryhmään. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän tulee pohtia toiminnallisia tapoja, joilla oppilaiden ja huoltajien osallisuutta voidaan vahvistaa koulussa/esiopetusyksikössä. Oppilaskuntatoiminta sekä vanhempainyhdistyksen toiminta ovat esimerkkejä tällaisista toimintamalleista.

Huoltajien osallisuutta voidaan vahvistaa keräämällä tietoa ja mielipiteitä opetusryhmien ja koko yhteisön toiminnasta vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa, huoltajien tapaamisissa sekä kyselyiden avulla.

2.2 Koulu- ja oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Esiopetusyksikössä/koulussa/lukiossa yhteisöllisen opiskeluhoiton kehittämisestä ja sen toteuttamisesta vastaa rehtori/päiväkodinjohtaja. Opiskeluhoiton yksikkökohtaisen vastuuhenkilön tehtävänä on yhdessä rehtorin/päiväkodinjohtajan kanssa suunnitella, koordinoita ja kehittää yksikön toimintakulttuuria ja hyvinvointia tarttumalla ilmiöihin osallistamisen keinoin.

Lopen kunnan perusopetuksessa toimii kolme opiskeluhoitoryhmää, joilla on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän järjestämisestä päätetään esiopetusyksikkö-/koulukohtaisesti.

Koulussa ryhmää johtaa rehtori/apulaisrehtori. Ryhmään kuuluu lisäksi opettajaedustus, erityisopetuksen koordinaattori sekä esimerkiksi koulupsykologi, kuraattori, psykiatrinen sairaanhoitaja, opinto-ohjaaja (OPO), terveydenhoitaja ja oppilasedustus. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän tapaamisiin kutsutaan tarvittaessa myös muita, koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen edustajia. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana. Kokoonumisesta laaditaan muistio.

Esiopetusyksiköissä järjestetään yhteisöllinen opiskeluhoito alueiden välisenä yhteistyönä. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä kokoontuu kaksi kertaa lukuvuoden aikana. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän kutsuu koolle päiväkodin johtajat vuorotellen. Ryhmään kuuluu lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, koulupsykologi, terveydenhoitaja ja varhaiskasvatuksen lapsi- ja perheohjaaja.

2.3 Koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen (perusopetus ja lukiokoulutus)

Perusopetuksessa poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään opetussuunnitelman luvuissa 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat.

Esiopetuksessa poissaoloja seurataan.

2.4 Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen (perusopetus ja lukiokoulutus)

Koulun tavoitteena on päihteettömyyden ja terveiden elämäntapojen tukeminen sekä hyvien mallien antaminen elämään. Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttumisen ennaltaehkäisyä on kaikenlainen lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen: sosiaalisten taitojen ja elämähallintataitojen opettelu, turvallisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta lisäävien traditioiden ylläpitäminen, itsetunnon tukeminen, mielekäs tekeminen, onnistumisen kokemukset, seikkailunhalun tyydyttäminen myönteisillä tavoilla, selkeät säännöt ja sopimukset.

Ehkäisevä päihdetyö kouluissa keskittyy parantamaan oppilaiden ymmärrystä päihteidenkäyttöön liittyvistä erilaisista riskeistä ja vahvistamaan niiltä suojaavia tekijöitä. Päihdetyössä yleinen ehkäisy tähtää ensisijaisesti suojaavien tekijöiden vahvistamiseen, vaikka siinä voidaan käsitellä myös päihteiden käytön riskejä. Oppilaiden parissa ehkäisevää päihdetyötä saatetaan tehdä puhumatta päihteistä lainkaan ja keskittymällä oppilaan kokonaisvaltaisen elämähallinnan rakentamiseen.

Ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin, päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja niiden riskitekijöihin sekä päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin. Terveystieteiden riskien käsittelyn lisäksi siihen voi kuulua pohdintaa myös päihteiden aiheuttamista vaikeuksista kaverisuhteissa, koulunkäynnissä ja perhe-elämässä. Asioiden käsittelytavassa, näkökulmissa ja käytettävissä esimerkeissä tulisi lähteä mahdollisimman läheltä oppilaiden omaa kokemusmaailmaa. Suojaavat tekijät vahvistavat oppilasta ja kannustavat oikeaan suuntaan. Riskitekijät puolestaan altistavat ongelmille, mutta lopulta yksittäinenkin seikka voi vaikuttaa oppilaan tekemiin valintoihin.

Tupakointi ja päihteiden käyttö on kielletty kouluissa ja oppilaitoksissa. Koulut ovat savuttomia ja päihteettömiä. Kouluissa noudatetaan tupakkalaki ja koulujen alueella eivät tupakoi myöskään työntekijät tai alueelle saapuvat vieraat. Alkoholilain mukaan alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan alkoholituotteita ym. päihteitä eikä siten tuoda niitä kouluun.

Jokainen koulun aikuinen puuttuu välittömästi havaittuun päihteiden käyttöön ja sitoutuu toimimaan yhteisten sopimusten mukaisesti.

Toimintamalli ongelmatilanteissa:

- Oppilas tavattu tupakoimasta: Asia saatetaan luokanopettajan/-ohjaajan tietoon, joka keskusteleo oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajaan. Kurinpidolliset toimenpiteet tehdään järjestyssäntöjen mukaisesti.
- Tieto oppilaan päihdekokeilusta /-ongelmasta: Asia saatetaan luokanopettajan/-ohjaajan tietoon, joka keskusteleo oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajaan. Jatkoimenpiteet toteutetaan opiskeluhoultotyön yksilöllisten toimintaohjeiden mukaisesti.
- Oppilas päihtyneenä koulussa: Jos oppilas tavataan koulussa päihteiden alaisena, havainnon tehnyt aikuinen ottaa työparikseen toisen aikuisen (esim. luokanopettajan/-ohjaajan, terveydenhoitajan, rehtorin). Oppilaan huoltaja kutsutaan koululle selvittämään tilannetta ja sopimaan tarvittavista jatkotoimenpiteistä.
- Alaikäisen alkoholin ja muiden päihteiden käyttö on lastensuojelullinen asia. Ilmoitusvelvollisuus koskee henkilöä, joka on tehtävässään saanut tietoonsa oppilaan päihteidenkäytön.
- Oppilaan hallussa olevat alkoholituotteet ja päihteet voidaan takavarikoida. Vain huoltajalle voidaan luovuttaa esimerkiksi alaikäiseltä pois otetut tupakkatuotteet ja alkoholi sekä tuotteet, joiden alaikäiselle luovuttamisen ei arvioida olevan turvallista niiden käyttötarkoituksen huomioon ottaen. Täysi-ikäisille itselleen ne voidaan luovuttaa työpäivän päätyttyä. Poliisille on tehtävä välittömästi ilmoitus aina, kun on kyse huumausaineista.

2.5 Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön ja hyvinvoinnin tarkastuksissa (perusopetus ja lukiokoulutus)

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaan oppilaiden kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyy koulu ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein.

Valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) säädetään, että koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus on tarkastettava yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain.

3 Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskelu huolto)

Yksilökohtaisella opiskelu huollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskelu huollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskelu huoltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskelu huollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskelu huolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

3.1 Oppilaan/opiskelijan ohjaaminen opiskelu huoltopalveluihin (koulu-/opiskelija-terveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)

Lopen kunnassa pyritään lisäämään opiskelu huollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskelu huollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskelu huollon palveluja. Lopen kunnassa tietoa opiskelu huollosta tarjotaan kunnan kotisivuilla, Wilmassa ja syksyn koulutiedotteessa. Oppilaan tietoisuutta opiskelu huollon palveluista lisätään viimeistään 5. luokasta lähtien lukuvuoden alussa luokanopettajan/-valvojan info-tunnilla.

Terveydenhoitajan työaika kouluilla järjestetään siten, että oppilas voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus saada koulupäivinä yhteys terveydenhoitajaan.

Jos koulun työntekijä arvioi, että oppilas tarvitsee opiskelu huoltopalveluja, on yhteydenotto koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään, opiskelu huollon psykologiin tai kuraattoriin tehtävä viipymättä yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvoimiseksi tarvittavat tiedot (OhL 16 §). Yhteydenotto tehdään aina omalle koululle nimettyyn kouluterveydenhoitajaan, psykologiin tai kuraattoriin esimerkiksi puhelimitse, Wilman kautta tai yhteydenottopyynnön sähköpostilla.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä.

Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskelu huollon työntekijään. Alaikäinen ja muu vajaanvaltainen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut

henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syytä kieltää antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhuollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö.

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti koulupsykologin tai –kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen, kun hän on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä myös huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syytä ilmeisen tarpeetonta. Arvion keskustelun tarpeellisuudesta tekee se psykologi tai kuraattori, johon on otettu yhteyttä, yhdessä oppilaan kanssa. Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus asiassa. Tarvittaessa oppilas ja perhe ohjataan saamaan muita palveluja ja tukitoimia.

3.2 Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoitopalvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmän kokoaa se, jolla huoli herää. Asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön suunnittelu tapahtuu aina yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Ryhmän kokoaminen ja työskentely edellyttävät aina oppilaan tai hänen huoltajansa suostumusta. Oppilas osallistuu ja mielipiteet huomioidaan toimenpiteissä ja ratkaisuihin iän ja kehitystason sekä muiden henkilökohtaisten edellytysten mukaisesti. Huoltaja, opettaja ja/tai opiskeluhoitola vastaava koordinaattori sopivat yhdessä, ketkä osallistuvat monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen.

Oppilaan tai huoltajan suostumus moniammatillisen opiskeluhoitollisen asian käsittelyyn pyydetään aina yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella, johon Lopella käytetään Verkostopalaverin valmistelulomake 2020, joka on saatavissa Lopen kunnan intranetissä. Suostumus voidaan pyytää suullisesti siinä vaiheessa, kun yksilökohtaista asiantuntijaryhmää ja sen jäseniä kutsutaan kokoukseen. Suullinen suostumus vahvistetaan kirjallisesti viimeistään ensimmäisellä kokouksekerralla. Jos yksilökohtaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanoon tulee myöhemmin muutoksia, tehdään niistä merkintä tapaamisesta laadittavaan opiskeluhoitokertomukseen.

3.3 Opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen/koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitokertomukselle

Monialaisen asiantuntijaryhmän työskentelystä laaditaan yksittäistä opiskelijaa koskeva opiskeluhoitokertomus, johon kirjataan opiskelijan tiedot, toteutetut ja suunnitellut opiskeluhoitolliset toimenpiteet. Opiskeluhoitola 20 § määrittelee tarkemmin, mitä opiskeluhoitokertomukseen kirjataan. Opiskeluhoitokertomuksen laadinnassa käytetään Lopen kunnassa opiskeluhoitokertomuslomaketta. Opiskeluhoitokertomus kirjataan Wilmaan.

Opiskeluhoitokertomus ja kirjallinen suostumus tallennetaan opiskeluhoitokertomukseen. Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö huolehtii opiskeluhoitokertomuksen viemisestä rekisteriin. Esiopetuksessa arkistoinnista vastaa päiväkodinjohtaja.

Yksilökohtaista opiskeluhuollon rekisteriä Wilmassa ylläpitää koulutuksen järjestäjä, Lopen kunta. Rekisterinpitäjä on sivistyslautakunta, vastuuhenkilönä hallintosuunnittelija. Koululla/yksiköissä säilytettävät opiskeluhoitokertomukset muodostavat sivurekisterin, jona vastuuhenkilön nimeää rehtori/koulunjohtaja/päiväkodinjohtaja.

Opiskeluhoitokertomuksen tiedot ovat salassa pidettäviä.

Ainoastaan nimetyt vastuuhenkilöt voivat luovuttaa sivullisille opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja. Asiakirjaan on tällöin merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Oppilaalla ja huoltajalla on henkilötietolain mukainen tarkastusoikeus ja julkisuuslakiin perustuva oikeus oppilaan omien tietojen saantiin.

Asiantuntijajäsenet saavat kuitenkin saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot

3.4 Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (perusopetus ja lukiokoulutus)

Opiskeluhuollon tuki kurinpitorangeistuksen (kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen) tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä on järjestettävä oppilaan tai oppilaan huoltajan näin toivoessa.

Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen.

Opettaja tai rehtori huolehtii tiedonkulusta kodin ja koulun välillä sekä tarvittavin osin kokoaa moniammatillisen opiskeluhoitoryhmän oppilaan tuen saannin varmistamiseksi. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

3.5 Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvioinnin toimintakäytänteet (m. suostumuksen hankkiminen) koulussa (perusopetus)

Yhteistyötä huoltajan kanssa tehdään kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa 1., 5. ja 7.-8. luokilla. Laajoihin terveystarkastuksiin kutsutaan aina huoltajat mukaan ja niissä tarkastellaan oppilaan ja hänen koko perheensä hyvinvointia. Laajoissa tarkastuksissa on mukana oppilaan ja huoltajan lisäksi koululääkäri ja kouluterveydenhoitaja. Huoltajien tehtävä esiopetuksessa ja koulussa on kertoa opettajalle ja kouluterveydenhuollolle lapsen/nuoren sairauksista ja miten ne vaikuttavat hyvinvointiin ja koulunkäyntiin.

Valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) säädetään, että laajaan terveystarkastukseen sisällytetään huoltajan kirjallisella suostumuksella varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen henkilökunnan tai koulun opettajan arvio lapsen tai oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa tai koulussa. Arviossa on oltava tiedot, jotka ovat tarpeellisia terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

Huoltajan suostumuksella opettajalta/ luokanvalvojalta pyydetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laatimalla kaavakkeella opettajan arvio koulukäynnistä.

Opettajan antama arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa on tärkeä tietolähde kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arvioimisessa ja tuen tarpeiden tunnistamisessa. Erityisesti oppimiseen (tuen muodot ja painopistealueet), keskittymiseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvistä ongelmista opettajalta saatu arvio on hyvin

oleellinen asioiden selvittelyssä. Laajoista terveystarkastuksista kerätään luokkakokoaista tietoa oppilaiden terveystottumuksista ja kouluviihtyvyydestä ilman tunnustetietoja. Kouluterveydenhoitaja voi antaa palautetta opettajalle ryhmässä esiin nousseista ilmiöistä ja tarvittaessa viedä tietoa yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän käsittelyyn.

3.6 Oppilaan/opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion ja lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Erityisruokavalioiden tarve ilmoitetaan kirjallisesti keittiöille kunnan www-sivuilta saatavilla lomakkeilla.

Jos oppilaan sairaus aiheuttaa erityisjärjestelyjä, sovitaan niistä aina lapsi- ja perhekohtaisesti. Jos sairaus edellyttää tai muuten lapselle annetaan lääkettä esi- tai perusopetuksessa, lääkkeen antamisesta laaditaan sopimus lääkehoidon toteuttamisesta (lomake terveydenhoitajalla ja kunnan intrassa). Toimintaympäristön luonteesta riippumatta lääkehoidon toteuttaminen luokitellaan terveydenhuollon toiminnaksi, ja ammatillisen koulutuksen saaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden (esim. sairaanhoitajat ja lähihoitajat) tulee vastata sen toteuttamisesta. Ilman lääkehoidon koulutusta ei voi osallistua lääkehoidon tehtäviin ja toteuttamiseen. Huoltaja sitoutuu toimittamaan koululle ajantasaiset lääkitys- ja hoito-ohjeet sekä oppilaan hoidossa tarvittavat lääkkeet ja hoitotarvikkeet. Oppilaan aloittaessa tai vaihtaessa koulua tavoitteena on erityisjärjestelyiden sopiminen jo etukäteen.

Jokaisen aikuisen velvollisuus on antaa hätäensiapua kykynsä mukaan, jos lapselle/oppilaalle tulee hätätilanne kuten esimerkiksi epilepsia-kohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio.

3.7 Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi (lukiokoulutus)

Tapaturman sattuessa terveydenhoitaja antaa välittömän ensiavun, mikäli hän on paikalla. Terveydenhoitaja ohjaa oppilaan tarpeen mukaan jatkohoitoon terveyskeskukseen. Jos terveydenhoitaja ei ole paikalla, koulun henkilökunta huolehtii ensiavusta ja hoitoon saattamisesta.

4 Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoitoon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoitoon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

4.1 Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoitoon toteuttamiseen

Lopen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoitoon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Lopen lasten ja nuorten hyvinvointiryhmään kuuluu edustajat varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, nuorisotoimesta, seurakunnasta, sosiaalitoimesta, opiskeluhoitolaista ja liikuntatoimesta.

Yksikkö- ja koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä vastaa yksikön opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista kunnallisen lasten ja nuorten hyvinvointiryhmän linjausten mukaisesti. Opiskeluhoitosuunnitelman laadinnassa hyödynnetään ajankohtaisten kyselyjen tuloksia (esim. asiakas-, kouluterveys-, henkilöstökyselyt).

Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön toteuttamisessa ja kehittämisessä esiopetusyksiköt/koulut/lukio tekevät yhteistyötä lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa. Yhteistyö tuo yhteisölliseen opiskeluhoitotyöhön lisäarvoa lisääntyvän asiantuntijuuden ja resurssien myötä.

Yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja oppilaiden/lasten kanssa ja heitä voidaan kutsua mukaan yhteisölliseen oppilastyöhön sekä opiskeluhoitoryhmään. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän tulee pohtia toiminnallisia tapoja, joilla oppilaiden ja huoltajien osallisuutta voidaan vahvistaa koulussa/esiopetusyksikössä. Oppilaskuntatoiminta sekä vanhempainyhdistyksen toiminta ovat esimerkkejä tällaisista toimintamalleista.

Huoltajien osallisuutta voidaan vahvistaa keräämällä tietoa ja mielipiteitä opetusryhmien ja koko yhteisön toiminnasta vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa, huoltajien tapaamisissa sekä kyselyiden avulla.

Opiskeluhoitosuunnitelma on käsitelty koulu-/yksikkökohtaisissa opiskeluhoitoryhmissä sekä lasten ja nuorten hyvinvointiryhmässä. Opetushenkilöstö ja opiskeluhoitohenkilöstö on ollut mukana suunnitelman laadinnassa. Suunnitelmasta on pyydetty laadintavaiheessa lausunnot vanhempainoimikunnilta, oppilas-/opiskelijakunnilta sekä nuorisovaltuustolta.

Opiskeluhoitosuunnitelma liitetään lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan, joka hyväksytään valtuustossa.

4.2 Koulun/lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Koulun/oppilaitoksen opetus- ja muun henkilöstön perehdytys osana henkilöstön perehdyttämistä. Lisäkoulutukset järjestetään tarvittaessa osaamisen varmistamiseksi yhteisöllisessä työssä.

4.3 Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon toimijoiden yhteistyö toteutuu tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä, jolloin tarkastellaan opiskelijan tarvetta opiskeluhoollon yksilökohtaiseen tukeen tilanteen vaatimassa laajuudessa lakeja ja säädöksiä noudattaen. Tehostetun ja erityisen tuen toteuttamiseksi laadittavat pedagogiset arviot ja selvitykset käsitellään monialaisessa yhteistyössä opiskeluhoollon ammattihenkilöitä konsultoiden. Opiskeluhoitohenkilö arvioi, tarvitaanko pedagogisten tukitoimien lisäksi myös opiskeluhoollollista tukea tai selvitystä, esim. psykologisia tai lääketieteellisiä tutkimuksia, sosiaalista selvitystä tai koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin ohjaamista.

Nivelvaiheet

Siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, esiopetuksesta perusopetukseen ja kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle sekä siirryttäessä Launosten koulun ja Läyliäisten koulun pienryhmän 4. luokalta yhtenäiskouluun pidetään tiedonsiirtopalaverit. Palavereissa siirretään opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto. Tiedonsiirtopalaveriin osallistuvat ainakin lapsen/oppilaan esiopettaja/ luokanopettaja, vastaanottava luokanopettaja/luokanvalvoja ja rehtorit sekä tarvittaessa psykologi/kuraattori. Opiskeluhoollolliset tiedot siirretään yksilökohtaisissa opiskeluhoitopalavereissa. 7. luokalle siirryttäessä ryhmäytymiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Aloittaville 7. luokille järjestetään esimerkiksi ryhmäytyspäivä, johon osallistuvat luokanvalvoja, opinto-ohjaaja,

opiskeluhollosta koulukuraattori ja koulupsykologi, nuorisotoimesta nuoriso-ohjaaja ja seurakunnasta nuoriso-ohjaaja

4.4 Yhteistyö muiden oppilaiden/opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, perheneuvola, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Yhteistyön tarkoituksena on varmistaa oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen ja selkeän kuvan muodostaminen kaikille osapuolille siitä, miten ja kenen kanssa oppilaan asioita edistetään. Yhteistyön muodot ja yhteistyötahot määräytyvät oppilaan tarpeiden pohjalta tapauskohtaisesti. Tuen järjestämisen kannalta keskeiset toimijat kootaan yhteen, jolloin vältetään päällekkäiset tukitoimet. Yhteistyössä eri osapuolten kesken suunnitellaan tarkoituksenmukaisimmat toimet oppilaan tukemiseksi, työnjako jatkotoimenpiteiden suhteen sekä seuraava tapaaminen seurannan varmistamiseksi. Yhteistyö voi olla mm. konsultointia, palavereja.

4.5 Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluholloksen periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille/opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Oppilaan huoltajalle annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluholloksen palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus opiskeluholloksessa, suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskeluhollosta tiedottaminen lisää opiskeluholloksen tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluholloksessa.

Opiskeluholloksen periaatteista ja toimintatavoista tiedotetaan vanhempienilloissa, keskusteluissa huoltajien kanssa, ilmoitustauluilla ja sähköisesti Wilman kautta. Keskeisistä tuloksista tiedotetaan oppilaille yleisen tiedottamisen kautta. Huoltajille tuloksista tiedotetaan vanhempainilloissa, vanhempainvarteissa, vanhempainyhdistyksen kokouksissa sekä yleisen tiedottamisen kautta. Yhteistyötahoja tiedotetaan erilaisissa yhteistyöpalaverissa.

5 Suunnitelmat oppilaiden/opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen/oppilaitosten kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhollostopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

5.1 Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhollosto suunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhollostopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

5.1.1 Kiusaaminen ja häirintä

Kiusaaminen

- Suora kiusaaminen voi olla mm. lyömistä, potkimista, tönimistä, omaisuuden tai koulutöiden varastelua tai tuhoamista, nimittelyä, uhkailua, pakottamista, kiristämistä, pilkkaamista tai naurun alaiseksi tekemistä.
- Epäsuora kiusaaminen voi olla mm. yksin jättämistä, vahingollisten juorujen ja perättömien juttujen levittämistä tai eristämistä luokassa.

Häirintä

- Sukupuoleen perustuva häirintä voi olla mm. halventavaa tai alentavaa puhetta toisesta sukupuolesta, sukupuoleen liittyvää kiusaamista tai teko, jotka saavat tuntemaan noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaisesti.
- Seksuaalista häirintää ovat mm. vihjailu, seksuaalisesti värittyneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset, ehdottelu, vaatiminen, fyysinen koskeminen sekä seksuaalinen väkivalta tai sen yrittäminen.
- Häirintä voi myös kohdistua ikään, uskontoon, vakaumukseen, terveydentilaan, etniseen alkuperään tai vammaisuuteen.

5.1.2 Ennaltaehkäisevä työ oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

- Psykkisesti, sosiaalisesti ja fyysisesti turvalliset oppimisympäristöt
- Läsnäolon pedagogiikka, jossa aikuiset ovat aidosti läsnä ja kuuntelevat
- Positiivinen pedagogiikka, jossa opetuksessa huomioidaan oppilaan omien vahvuuksia tunnistaminen ja hyödyntäminen.
- Myönteisen palautteen antaminen puolin ja toisin.
- Pedagogiset ratkaisut tukevat pedagogista turvallisuutta: mm. pienryhmiä muodostettaessa huolehditaan, että kaikki ovat mukana.
- Ryhmäyttäminen jatkuu läpi opintojen
- Oppilaita rohkaistaan kertomaan kiusaamisesta. Jokainen aikuinen puuttuu epäasialliseen käytökseen ja kiusaamiseen.
- Välkkäri-, kummioppilas- ja tukioppilastoiminta
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen erilaisten tapahtumien ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien avulla
- Kasvatuksellisin keinoin ohjataan oppilaiden käyttäytymistä ja toimintaa
- Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen
- Yhteistyö nivelvaiheissa
- Tehokas välituntivalvonta
- Järjestyssäännöt ja muita turvallisuusasioita käydään läpi joka lukuvuosi turvallisuuden vuosikellon mukaisesti lasten ikätaso huomioiden.
- Verso-toiminta.

5.1.3 Toimintamalli väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteissa

Oppilas

- Kiusaamistilanteissa pyydä kiusaajaa lopettamaan.
- Lähde pois kiusaajan luota.
- Kerro aikuiselle, jos sinua kiusataan tai näet jotakin kiusattavan.

- Ole kiusatulle kaveri. Rohkaise häntä kertomaan kiusaamisesta aikuiselle.

Huoltaja

- Jos epäilet, että lastasi kiusataan koulussa, kannusta häntä kertomaan asiasta tai ole itse yhteydessä opettajaan. Voit ottaa yhteyttä kouluun, vaikka lapsesi kieltäisi.
- Koulukiusaamisen selvittäminen aloitetaan aina koulussa.
- Jos lapsesi on kiusaava osapuoli, tee selväksi, ettet hyväksy minkäänlaista kiusaamista.

Koulun henkilökunta

- Kun kiusaamista/häirintää tapahtuu, siihen puututaan heti.
- Väkivaltatilanteissa kutsutaan tarvittaessa poliisi paikalle. Vakavissa väkivaltatilanteissa kutsutaan aina poliisi paikalle.
- Se aikuinen, jolle tieto kiusaamisesta/häirinnästä ensin tulee, harkitsee onko kyseessä systemaattinen kiusaaminen.
- Jos kiusaaminen ei ole systemaattista ja sitä on tapahtunut vain kerran tai pari, esiopettaja/luokanopettaja/luokanvalvoja keskustelee vakavasti kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa ja tekee selväksi, että he ovat toimineet tavalla, jota koulussa ei hyväksytä.
- Systemaattisen kiusaamisen tunnusmerkit täyttävistä tapauksista toimitaan Verso – toimintamallin mukaan.
- Esiopettaja/luokanopettaja/luokanvalvoja tiedottaa asianosaisten huoltajia tapahtuneesta. Vakavissa väkivaltatilanteissa huoltajiin on yhteydessä rehtori.
- Tarvittaessa voidaan kutsua kiusatun ja kiusaajan huoltajat koululle keskusteluun.
- Tarvittaessa voidaan kutsua koolle yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä.
- Tarvittaessa kiusaajalle voidaan antaa kurinpitorangaistus.
- Huoltajat voivat asianomistajina tehdä rikosilmoituksen poliisille.
- Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus.
- Väkivaltatilanteissa tilanteen havainnut koulun aikuinen tekee asiasta aina turvallisuuspoikkeailmoituksen

5.1.4 Suunnitelmasta tiedottaminen ja koulu yhteisön henkilöstön, oppilaiden, huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen

Suunnitelma käydään koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa läpi turvallisuuden vuosikellon mukaisesti lukuvuosittain. Huoltajat ja yhteistyökumppanit voivat tutustua suunnitelmaan kunnan internet-sivuilla.

5.2 Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

5.2.1 Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka ja vaaratilanteissa

Kaikissa häiriötilanteissa noudatetaan ensisijaisesti yksiköiden/koulujen pelastus- ja turvallisuussuunnitelmia.

Tärkeät puhelinnumerot:

Yleinen hätänumero	112
Myrkytystietokeskus	09 471 977
Rehtori	Koulu lisää numeron tähän
Apulaisrehtori	Koulu lisää numeron tähän
Päiväkodinjohtaja	Esiopetusyksikkö lisää numeron tähän
Päiväkodin varajohtaja	Esiopetusyksikkö lisää numeron tähän
Kouluterveydenhoitaja	Koulu/esiopetusyksikkö lisää numeron tähän
Kuraattori	Koulu/esiopetusyksikkö lisää numeron tähän
Psykologi	Koulu/esiopetusyksikkö lisää numeron tähän
Työsuojeluvaltuutettu	050 569 1324
Sivistysjohtaja	040 330 6030
Varhaiskasvatuspäällikkö	040 330 6015
Lopen seurakunta	050 426 4100
Sosiaali- ja kriisipäivystys	03 6296560

Ilmoita seuraavat asiat:

- Ilmoittajan henkilöllisyys
- Mitä on tapahtunut?
- Missä ja milloin?
- Kuka on tapahtuman uhri?
- Mikä on tilanne juuri tällä hetkellä?
- Onko jokin muu taho ryhtynyt toimenpiteisiin?

Toiminta kriisitilanteessa

- Jos tilanne edellyttää, soita välittömästi 112
- Tiedota rehtoria/päiväkodinjohtajaa.
- Etene alla olevaa listaa niin pitkälle, että tavoitat heistä jonkun.

Rehtori / päiväkodinjohtaja	Koulu/esiopetusyksikkö lisää numeron tähän
Apulaisrehtori / varajohtaja	Koulu/esiopetusyksikkö lisää numeron tähän
Sivistysjohtaja	040 330 6030
Varhaiskasvatuspäällikkö	040 330 6015
Työsuojelupäällikkö	019 758 6016
Työsuojeluvaltuutettu	050 569 1324

Toiminta välittömässä onnettomuus- ja vaaratilanteessa

- Tee tilanne arvio ja anna välitön ensiapu tarvittaessa
  - o Kuka hälyttää
  - o Kuka antaa apua
  - o Kuka huolehtii muista
- Hälytä apu välittömästi paikalle
- Tieto rehtorille

- Kukin opettaja huolehtii omasta ryhmästään
- Tarvittaessa poistuminen tai sisälle suojautuminen ohjeiden mukaan

5.2.2 Kriisitilanteiden ennaltaehkäisy

Kriisien ennaltaehkäisyyn pyritään yhteisten, selkeiden sääntöjen ja ohjeiden sekä myönteisen ja turvallisen ilmapiirin avulla.

Käyttämiämme keinoja ovat mm:

- esi- ja alkuopetuksen yhteistyö
- yleis- ja erityisopetuksen yhteistyö
- kummioppilas- ja tukioppilastoiminta
- koulukiusaamisen ennaltaehkäisy ja puuttuminen
- määrällisesti ja laadullisesti tehokas oppilaiden valvonta eri tilanteissa
- koko henkilökunnan vastuu yhteisöllisestä opiskeluhollostasta
- selkeät, valvotut ja hyvin tiedotetut pelisäännöt, joista kaikki pitävät kiinni
- yhteistyö kotien ja koulun henkilökunnan välillä
- koulun kerhotoiminta
- henkilökunnan kouluttaminen
- opiskeluhoitoryhmä
- säännölliset palo- ja pelastusharjoitukset

5.2.3 Toimintamalleja eri kriisitilanteissa

5.2.3.1 Oppilaan kuolema

Oppilaan kuolemasta tiedon saanut opettaja tai muu henkilökunnan jäsen informoi rehtoria

- Rehtori/päiväkodinjohtaja kutsuu kriisiryhmän koolle. Kyseisen oppilaan esiopettaja/luokanopettaja/luokanvalvoja/ryhmänohjaaja osallistuu kriisiryhmän kokoukseen.
- Kriisiryhmä sopii, kuka on yhteydessä oppilaan kotiin.
- Perheen toivomuksia tiedottamisen yms. noudatetaan.
- Keskustelu luokissa oppilaiden ikätason mukaisesti
- Adressi
- Liputus
- Hiljainen hetki (oppilaan kuva, kynttilä)
- Sovitaan perheen kanssa hautajaisiin osallistumisesta.
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi.
- Henkilökunnalle mahdollisuus purkukeskusteluun.

5.2.3.2 Opettajan tai koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

Rehtori/päiväkodinjohtaja informoi henkilökuntaa

- Omaisten toivomuksia tiedottamisen yms. suhteen noudatetaan.
- Kriisiryhmä suunnittelee asian käsittelyn oppilaiden kanssa
- Keskustelut luokissa
- Adressi

- Liputus
- Hiljainen hetki
- Sovitaan omaisten kanssa hautajaisiin osallistumisesta.
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi.
- Henkilökunnalle mahdollisuus purkukeskusteluun.

5.2.3.3 Oppilaan lähiomaisen kuolema

Tieto rehtorille/päiväkodinjohtajalle, joka tiedottaa kriisiryhmää

- Tieto oppilasta opettaville opettajille
- Oppilaan kotoa kysytään lupa kertoa asiasta muulle luokalle. Perheen toivomuksia tiedottamisen yms. suhteen noudatetaan.
- Osanotto oppilaan suruun, esim. kortti, piirustukset
- Opettaja/luokanvalvoja/ryhmänohjaaja valmistelee oppilaat vastaanottamaan oppilaan tämän tullessa kouluun
- Oppilaan tarjotaan keskustelumahdollisuutta esimerkiksi kuraattorin tai psykologin kanssa.
- Oppilaan seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi.

5.2.3.4 Itsemurhan uhka

Puhu oppilaan kanssa.

- Älä jätä yksin.
- Yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä.
- Ota yhteys kotiin ja tarvittaessa 112, joka arvioi oppilaan välittömän avun tarpeen.

5.2.3.5 Itsemurha

Tieto rehtorille/päiväkodinjohtajalle, joka kutsuu kriisiryhmän koolle.

- Rehtori/päiväkodinjohtaja tiedottaa henkilökuntaa.
- Tieto oppilaille: perheeltä lupa kertoa tosiasiat, jotta perättömät huhut estettäisiin. Perheen toiveita kunnioitetaan.
- Purkukeskustelu henkilökunnalle.
- Keskustelut luokissa.
- Keskusteluapu silminnäkijöille ja lähimmille ystäville.
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi.

5.2.3.6 Onnettomuus koulussa

- Hälytä 112
- Anna ensiapua.
- Tiedota rehtoria/päiväkodinjohtajaa.
- Oppilaat pois onnettomuuspaikalta.
- Silminnäkijät erilleen, aikuisen läsnäolo.
- Kriisiryhmä koolle.
- Asian käsittely luokissa.
- Kotien tiedottaminen Wilma-viestillä.
- Järkyttyneimmät oppilaat päästetään kotiin vain aikuisen kanssa.

- Henkilökunnan purkukeskustelu.
- Purkukeskustelu luokissa.
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi.
- Tapaturmailmoitus vakuutusyhtiöön.
- Rehtori tai muu tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista.
- Tee turvallisuuspoikkeamailmoitus.

5.2.3.7 Onnettomuus koulun ulkopuolella

- Rehtori/päiväkodinjohtaja selvittää tosiasiat ja informoi henkilökuntaa.
- Keskustelu luokissa.
- Tarvittaessa kerrotaan kotiin tieto tapahtuneesta ja oppilaiden mahdollisista reaktioista.

5.2.3.8 Väkivaltatilanne koulussa

Väkivaltainen oppilas

- Toimi.
- Kehota lopettamaan väkivalta.
- Estä väkivallan jatkuminen, jos mahdollista. Pyydä mahdollisuuksia mukaan apua koulun muilta työntekijöiltä.
- Älä arkaile soittaa 112, jos tilanne sitä vaatii.
- Anna ensiapua ja ohjaa tarvittaessa terveydenhoitajan luo.
- Tiedota rehtoria/päiväkodinjohtajaa.
- Tarvittaessa rehtori/päiväkodinjohtaja evää oppilaalta koulunkäyntioikeuden jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.
- Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa opetuksesta epäämisen jälkeen.
- Rehtori/päiväkodinjohtaja on yhteydessä oppilaan huoltajiin ja pyytää heitä hakemaan oppilaan kotiin.
- Rehtori/päiväkodinjohtaja kutsuu tarvittaessa koolle kriisiryhmän, joka suunnittelee tarvittavat toimenpiteet (keskustelu luokissa, henkilökunnan purkukeskustelu, ...).
- Rehtori/päiväkodinjohtaja tai muu tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista. Opetuksen epääminen tulee kirjata.
- Tee turvallisuuspoikkeamailmoitus.
- Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.
- Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen.
- Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Väkivaltainen aikuinen

- Suojaa oppilaat lukitsemalla ovi tai ohjaamalla heidät turvalliseen tilaan.
- Soitto 112
- Tiedota rehtoria/päiväkodinjohtajaa, joka tiedottaa muita koulussa olevia.
- Akuutin tilanteen jälkeen rehtori/päiväkodinjohtaja kutsuu kriisiryhmän koolle.
- Keskustelu luokassa.
- Kotiväen tiedottaminen.

- Järkyttyneimmät oppilaat päästetään kotiin vain aikuisen kanssa.
- Henkilökunnan purkukeskustelu.
- Purkukeskustelu luokissa.
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi.
- Rehtori/päiväkodinjohtaja tai muu tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista.
- Tee turvallisuuspoikkeamailmoitus.

5.2.3.9 Välittömät tukitoimet

Ihmisten selviytymistä traumaattisessa tilanteessa helpottavat seuraavat seikat:

- rauhoittava, turvallisuutta luova ilmapiiri
- myötäeläminen ja huolenpito
- reaktioiden ymmärtäminen ja hyväksyminen
- uhrien kertomuksen kuunteleminen
- tyhjien sanojen ja lupauksen välttäminen
- levollinen läsnäolo, se ettei jää yksin

5.2.3.10 Jälkihoidon järjestäminen

Oppilaat

- Myöhempi tuen tarve on yksilöllinen ja siihen vaikuttaa traumaattisen tapahtuman luonne
- Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa pohditaan tapauskohtaisesti toimenpiteet

Henkilökunta

- Kriisitilanteissa täytyy muistaa myös henkilökunnan myöhempi tuen tarve.
- Henkilökunta pääsääntöisesti ohjataan työterveyshuoltoon.
- Kriisiryhmä voi tarvittaessa järjestää purkutilaisuuden, jossa on mahdollisuus keskustella tapahtuneesta ja purkaa kokemuksia. Purkutilaisuuden järjestäminen ei edellytä ulkopuolista vetäjää

5.2.4 Suunnitelmasta tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön, oppilaiden, huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen

Suunnitelma käydään koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa läpi turvallisuuden vuosikellon mukaisesti lukuvuosittain.

Huoltajat ja yhteistyökumppanit voivat tutustua suunnitelmaan kunnan internet-sivuilla.

LIITE 1 OHJE KUOLEMASTA KERTOMISEKSI KOULUILLA

Yläkoululaisille ja lukiolaisille esimerkiksi näin:

”Olemme kokoontuneet yhteen siitä syystä, että olemme saaneet kuulla suruviestin.

Tänään/eilen tapahtui... tai koulumme oppilas / henkilökuntamme jäsen (nimi) on kuollut. (Eli kerrotaan, mitä on tapahtunut).

Tapahtunut on vaikea asia meille kaikille. Monet meistä kokevat nyt surua ja hämmennystä. Erityisen suuri suru on tällä hetkellä niillä, jotka ovat menettäneet läheisensä.

Koulussamme on lupa surra ja ilmaista tunteensa tilanteen johdosta. On myös tilaisuus purkaa sydäntään kahden kesken, esimerkiksi kouluterveydenhoitajan tai opettajan kanssa. Meitä ovat tukemassa myös koulukuraattori ja seurakunnan työntekijät.

Nyt pidämme hiljaisen hetken ... muistoksi.”

Alakoululaisille/esioppilaille esimerkiksi näin:

Eilen/tänään... (kerrotaan asiallisesti, mitä on tapahtunut). Juuri nyt monessa perheessä on suuri suru ja itkettä, kun oma sisko / veli / serkku /kaveri on kuollut. Monia meistäkin itkettä ja ihmetyttää tapahtunut.

Meillä Suomessa on sellainen kaunis tapa, että jos jollakin on surua kuoleman vuoksi, voidaan siitä jutella ja pitää tällaisia yhteisiä hetkiä – niin kuin meillä nyt tässä.

Näissä hetkissä on tapana:

- sytyttää kynttilä
- laittaa valokuva esille
- ja usein lippu on puolitangossa.

Sitten on tapana olla hetki hiljaa ja lähettää voima-ajatuksia niille, joilla on surua. Hiljainen hetki tarkoittaa sitä, että:

- ei katsota toisia
- ei kosketa eikä tökitä vieruskaveria
- ei supista tai sanota mitään.

Ollaan vain hetkinen ihan hiljaa.

Jos rupeaa itkettämään, sitä ei tarvitse nolostella.

Jos alkaa naurattaa, paina pää alas ja pinnistele, että vieruskaveri saa olla rauhassa.

(Sitten hiljainen hetki)

Kiitos.

Kaikille koulun aikuisille voitte jutella, ja kysyä, jos joku asia jäi painamaan mieltä. Jos ei ole kysyttävää, se ei haittaa.

Meidän koulupäivämme jatkuu kohta ihan niin kuin opettajat ovat suunnitelleet. Välitunneilla saa leikkiä ja pelata, saa myös nauraa.

LIITE 2 MALLEJA WILMA-UIESTEISTÄ

Malli Wilma-UIestistä menehtyneen oppilaan luokkatovereiden kotiin:

... luokka on tänään saanut surullisen tiedon, että ... on menehtynyt. Tämä asia koskettaa syvästi meitä kaikkia, varsinkin luokan oppilaita. Lähipäivinä käytämme paljon aikaa tapahtuneesta puhumiseen. Pidämme ... muistotuokion. Koululla on paikalla ... tarjoamassa keskusteluapua. Lapsille on tärkeää, että myös kotona voidaan puhua avoimesti tapahtuneesta.

Malli Wilma-UIestistä onnettomuustilanteen jälkeen:

Koulussa on tänään tapahtunut onnettomuus, jossa ... . Lähipäivinä käytämme paljon aikaa tapahtuneesta puhumiseen. Koululla on paikalla ... tarjoamassa keskusteluapua. Lapsille on tärkeää, että myös kotona voidaan puhua avoimesti tapahtuneesta.

Malli Wilma-UIestistä väkivaltatilanteen jälkeen:

Koulussa on tänään tapahtunut väkivaltatilanne, jossa ... . Lähipäivinä käytämme paljon aikaa tapahtuneesta puhumiseen. Koululla on paikalla ... tarjoamassa keskusteluapua. Lapsille on tärkeää, että myös kotona voidaan puhua avoimesti tapahtuneesta.

LIITE 3 KRIISITILANTEEN KÄSITTELY LASTEN KANSSA

Koulussa/esiopetuksessa on hyvä säilyttää normaali työjärjestys, sillä arjen rytmi ja jatkuvuus luovat turvallisuutta. Kuitenkin opetuksessa tulee joustaa tilanteen edellyttämällä tavalla. Lasten ja nuorten esittämille kysymyksille, ajatuksille ja tunteille tulee varata riittävästi aikaa.

Mahdollisia keskusteluaiheita:

Mitä todella on tapahtunut?

- Varmistetaan faktat sen hetkisen tiedon mukaisiksi.

Miten sait tietää?

- Missä olit, mitä olit tekemässä juuri silloin.

Mitä ajattelit?

- Käydään läpi ajatukset tapahtuman/tiedon saamisen hetkellä.

Mitä tunsit?

- Tunteet saattavat herätä vasta myöhemminkin. Usein on ensin vain kummastusta ja järkytystä, tai tunteiden puutetta.

Miten voi auttaa itseään/toista eteenpäin?

- Puhuminen, muistelu, arki, liikunta...

Mitä koulupäivän jälkeen tapahtuu?

- Välitetään kotiin tietoa, että asiaa on käsitelty koulussa ja kannustetaan puhumaan myös kotona.